

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
AK. GOD. 2017./2018.

Ana Lukinac

Metapodaci u arhivima: nastajanje, funkcija i korištenje

završni rad

Mentor: dr. sc. Goran Zlodi, doc.

Zagreb, 2018.

Sadržaj

Uvod.....	1
Metapodaci	2
Funkcije metapodataka	4
Vrste metapodataka	6
Karakteristike kvalitetnih metapodataka	6
Standardi metapodataka u arhivskoj zajednici	7
ISAD(G)	8
Opis arhivskoga gradiva	9
Elementi	10
ISAAR(CPF)	12
Elementi	13
EAD.....	14
Oznake (engl. <i>tags</i>).....	15
Zaključak	19
Literatura	20
Sažetak	22
Summary	22

Uvod

Metapodaci su ključan dio današnjeg digitalnog svijeta u kojem živimo. Koriste se u brojnim područjima ljudske djelatnosti; u poslovnom okruženju, u izdavačkoj industriji, informacijskim ustanovama, upravljanju spisima itd. Osim toga, ljudi ih koriste svaki dan a da toga uopće nisu svjesni. Iako ideja metapodataka postoji otkad ljudi sistematiziraju podatke, što znači još od vremena prije Krista, oni su postali središte znanstvenog proučavanja tek u nedavnoj povijesti. Veoma su bitni u informacijskim ustanovama, knjižnicama, muzejima, pa tako i u arhivima. Cilj ovog rada je predstaviti koncept metapodataka te promotriti njihovu ulogu i važnost u arhivima.

Rad se sastoji od 12 cjelina. Nakon uvoda slijedi cjelina u kojoj se predstavlja koncept metapodataka i glavne funkcije metapodataka i njihova zadaća u arhivima. Osim toga, opisuju se vrste metapodataka i karakteristike koje metapodaci trebaju imati kako bi se smatrali kvalitetnima. Osim određenih karakteristika, za oblikovanje metapodataka iznimno su bitni standardi. U drugoj cjelini definiraju se standardi i objašnjava se njihova svrha. Opisuju se dva standarda koja su bitna za arhiviste, tj. za opis arhivskoga gradiva. Navode se ciljevi normi te elementi za opis koje sadrže. Na kraju se predstavlja shema za kodiranje obavijesnih pomagala EAD. Prikazan je razvoj sheme, kao i njena svrha. Opisane su oznake u shemi kojima se obavijesno pomagalo kodira.

Metapodaci

Vrijeme nastanka naziva metapodaci (engl. *metadata*) najčešće se povezuje sa krajem 60-ih godina prošloga stoljeća. Naziv je postao općeprihvaćen u zajednici koja se bavila istraživanjem baza podataka sredinom 70-ih godina 20. stoljeća u sjevernoj Europi.¹

Iako je pojam metapodaci nastao relativno nedavno, sama ideja metapodataka je puno starija. Potječe iz vremena prije Krista i u početku je bila vezana za knjižnične kataloge.²

Pojam metapodaci najčešće se objašnjava sažetom definicijom: metapodaci su podaci o podacima. Ovo kratko objašnjenje je točno i nerijetko se koristi zbog svoje jednostavnosti. Međutim, sami koncept metapodataka potrebno je detaljnije opisati kako bi se u potpunosti razumio.³

Metapodaci se često definiraju prema funkciji koju trebaju izvršavati i samo značenje metapodataka ovisi o kontekstu u kojem se koriste. Budući da je upotreba metapodataka široka te se pojavljuju u različitim kontekstima, oni mogu obavljati razne funkcije, pa se metapodaci mogu promatrati iz različitih perspektiva. Prema tome, promatranjem iz različitih gledišta, metapodaci se mogu definirati na različite načine te spomenuta definicija ne može cjelovito opisati složenost koncepta metapodataka i raspon situacija u kojima se oni mogu koristiti.⁴ Nakon svega navedenog možemo pronaći različite definicije.

Metapodaci su u suvremenom svijetu iznimno bitni u računalnom i internetskom okruženju i zato se često promatraju isključivo u kontekstu internetskog okružja i pristupa web izvorima. Definicija *UK Office of the e-Envoy (OeE)* naglašava pronalaženje izvora, ali spominje i upravljanje: metapodaci mogu biti shvaćeni kao podaci o podacima, alat koji korisnicima, tražiteljima i vlasnicima informacijskih izvora omogućava njihovo pronalaženje i upravljanje.⁵

---

¹ Haynes, D. *Metadata for Information Management and Retrieval*. London: Facet Publishing, 2004. str. 4.

² Haynes, D. *Metadata for Information Management and Retrieval*. nav. dj., str. 2.

³ Haynes, D. *Metadata for Information Management and Retrieval*. nav. dj., str. 8.

⁴ Isto.

⁵ Isto.

U kontekstu arhiva metapodaci se mogu definirati kao prikaz ili opis koji dokumentira identifikaciju, upravljanje, prirodu, upotrebu ili lokaciju informacijskih izvora.⁶

Haynes (2004) naglašava kako značenje metapodataka ovisi o kontekstu u kojem se koriste, ali svejedno smatra da je općenita definicija metapodataka, koja je upotrebljiva u širokom spektru funkcija koje oni mogu obavljati, korisna. Zato predlaže definiciju prema kojoj su metapodaci podaci koji opisuju sadržaj, format ili atribut o zapisu ili informacijskom izvoru. Mogu se koristiti kako bi se opisali strukturirani izvori ili nestrukturirane informacije kao dokument. Metapodaci mogu se upotrijebiti prilikom opisivanja elektroničkih izvora, digitalnih podataka, tiskanih dokumenata kao što su knjige, časopisi i izvještaji. Metapodaci mogu biti uklopljeni unutar informacijskih izvora (kao što je slučaj s web izvorima) ili mogu biti zasebni u bazama podataka.⁷

National Information Standards Organisation ili NISO također daje općenitu definiciju metapodataka prema kojoj su metapodaci strukturirane informacije koje opisuju, objašnjavaju, lociraju ili olakšavaju dohvaćanje, korištenje ili upravljanje informacijskim izvorom.⁸

---

⁶ Metadata. // Society of American Archivists. Dostupno na:
<https://www2.archivists.org/glossary/terms/m/metadata> (24.8.2018.)

⁷ Haynes, D. Metadata for Information Management and Retrieval. nav. dj., str. 8

⁸ National Information Standards Organization. Understanding Metadata. Bethesda: NISO Press, 2004. str. 1-2
Dostupno na: https://www.lter.uaf.edu/metadata_files/UnderstandingMetadata.pdf (10.7.2018.)

Funkcije metapodataka

Razvojem računalnih tehnologija, povećanjem njihove važnosti i upotrebe, neprestano se povećava i broj informacija u digitalnom obliku. Samim time povećala se i potreba za upotrebom metapodataka kao i njihova važnost, jer podržavaju obavljanje raznih funkcija.⁹

Kao jedna od najbitnijih funkcija navodi se istraživanje izvora. Ono uključuje: mogućnost pretraživanja izvora prema određenim, relevantnim kriterijima, samu identifikaciju izvora, povezivanje sličnih izvora, razlučivanje izvora koji su različiti te otkrivanje lokacije izvora. Istraživanje izvora je dugo bilo primarna uloga metapodataka u knjižničnim katalogima, ali je i jedna od funkcija obavijesnih pomagala u arhivima. Sljedeća bitna funkcija je organiziranje digitalnih izvora. Ona uključuje povezivanje poveznica s izvorima prema određenom kriteriju (npr. prema temi). Nadalje, metapodaci olakšavaju interoperabilnost, ključnu značajku umreženog svijeta. Označava mogućnost dijeljenja raznih vrsta podataka i metapodataka između različitih sustava. To je omogućeno korištenjem definiranih shema metapodataka, standardiziranih sintaksi, koje se temelje na jezicima za označavanje (npr. na XML-u), kao i upotrebom zajedničkih komunikacijskih protokola. Dijeljenje podataka i njihovo višestruko korištenje iznimno je bitno istraživačima i stručnjacima iz raznih područja.¹⁰ Kao sljedeće dvije funkcije navode se digitalna identifikacija te arhiviranje i očuvanje. Određeni metapodaci služe kao podaci za identifikaciju kako bi se jedan objekt mogao razlučiti od drugog, između ostalog radi provjere valjanosti. Također, metapodaci su ključni za očuvanje izvora i za omogućavanje pristupa izvorima u budućnosti. Postoje brojni izazovi s kojima se potrebno suočavati kako bi se podaci u digitalnom obliku očuvali. To je, za početak, fizičko propadanje medija na kojemu su podaci pohranjeni. Zatim, zbog stalnog razvijanja tehnologija, mediji za pohranu zastarijevaju vrlo brzo. U tom slučaju, oni postanu neupotrebljivi i više nije moguće pristupiti podacima. Osim toga, postoje i drugi izazovi koji uključuju samu sigurnost digitalnih

---

⁹ Day, M., DCC Digital Curation Manual Instalment on Metadata. HATII, University of Glasgow; University of Edinburgh; UKOLN, University of Bath; Council for the Central Laboratory of the Research Councils, 2005. str.10. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/sites/default/files/documents/resource/curation-manual/chapters/metadata/metadata.pdf> (10.8.2018.)

¹⁰ Isto, str. 17.

podataka.¹¹ Metapodacima se identificiraju digitalni izvori, a bez njih digitalni izvori bi postali neupotrebljivi ili bi se izgubili.¹²

Metapodaci imaju bitnu ulogu i u arhivima. Kao što je već spomenuto, arhivi koriste obavijesna pomagala koji uključuju vodiče, registre, popise, inventare. Njih je izradila neka arhivska ustanova kako bi uspostavila nadzor nad arhivskim gradivom. Prema tome, metapodaci su važni za arhive jer korisnicima ili istraživačima pomažu pronaći tražene informacije, gradivo ili sl., pronaći grupe povezanog gradiva koje je nastalo redovnim radom pojedinca ili organizacije. Uz to pomažu pronaći ostale povezane zapise koji se mogu najbolje razumjeti u kontekstu grupiranog gradiva, tj. svo povezano gradivo i zapisi te odnosi između njih.¹³ Osim toga, metapodaci u arhivima uključuju i razne podatke o nastajanju gradiva, njegovom stvaratelju itd.¹⁴ Osim lociranja i identificiranja arhivskoga gradiva, funkcija metapodataka u arhivima je i davanje konteksta arhivskoga gradiva. Kontekst je iznimno bitan jer pomaže ljudima, ali i računalima interpretirati gradivo i omogućuje razumjeti njegov sadržaj.¹⁵

---

¹¹ National Information Standards Organization. Understanding Metadata. Bethesda: NISO Press, 2004. str. 1-2. Dostupno na: https://www.lter.uaf.edu/metadata_files/UnderstandingMetadata.pdf (10.7.2018.)

¹²What are Metadata Standards. // Digital Curation Centre. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/resources/briefing-papers/standards-watch-papers/what-are-metadata-standards> (12.7.2018.)

¹³ Jenn Riley. Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?. Baltimore: National Information Standards Organization (NISO), 2017. str. 5. Dostupno na: https://groups.niso.org/apps/group_public/download.php/17446/Understanding%20Metadata.pdf (10.7.2018.)

¹⁴ Obavijesna pomagala. // ARHiNET : arhivski informacijski sustav. Dostupno na: http://arhinet.arhiv.hr/_pages/SearchIndexPage.aspx?Id=21 (14.8.2018.)

¹⁵ van Ballegoie, M.; Duff, W., Archival Metadata. // DCC Digital Curation Manual. HATII, University of Glasgow; University of Edinburgh; UKOLN, University of Bath; Council for the Central Laboratory of the Research Councils, 2006. Str. 8. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/sites/default/files/documents/resource/curation-manual/chapters/archival-metadata/archival-metadata.pdf> (20.8.2018.)

Vrste metapodataka

Kada je riječ o raščlambi vrsta metapodataka, možemo razlikovati tri tipa:

1. Opisni metapodaci opisuju izvore informacija te se koriste za pronalaženje i identifikaciju. Elementi koje mogu uključivati su: naslov, sažetak, autor i ključne riječi.
2. Administrativni metapodaci sadrže informacije važne za upravljanje izvorima, kao što su: vrijeme i način nastanka dokumenta, tip datoteke. Unutar ovog tipa postoje tri podskupa: tehnički, metapodaci za upravljanje pravima te za očuvanje. Metapodaci za upravljanje pravima bave se intelektualnim vlasništvom, a metapodaci za očuvanje sadrže podatke potrebne za arhiviranje i dugoročno čuvanje izvora informacija.
3. Strukturalni metapodaci prikazuju na koji su način sastavljeni složeni digitalni objekti.¹⁶

Karakteristike kvalitetnih metapodataka

Postoji više karakteristika koje određuju kvalitetne metapodatke. Prvo se može navesti točnost metapodataka; bitno je da su navedeni točni podaci o izvoru (npr. naziv). Sljedeća karakteristika je dostupnost metapodataka, a uvjet koji treba bi zadovoljen je mogućnost pristupa sada i tijekom nekog vremena u budućnosti. Treća karakteristika je potpunost metapodataka, jesu li navedeni svi relevantni podaci o izvoru. Nadalje, kvalitetni metapodaci odgovaraju i slažu se s prihvaćenim standardima. Metapodaci trebaju biti dosljedni i ne smiju sadržavati kontradikcije. Uz to, bitne su vjerodostojnost i provenijencija, što znači da metapodaci trebaju biti bazirani na pouzdanim i provjerenim izvorima. Sljedeće dvije karakteristike kvalitetnih metapodataka su mogućnost procesiranja i relevantnost. One označavaju da su metapodaci strojno čitljivi te da sadrže potrebnu količinu informacija. Na kraju se može istaknuti važnost stvaranja i objavljivanja metapodataka na vrijeme kako bi odgovarali trenutnim karakteristikama izvora.¹⁷

---

¹⁶ National Information Standards Organization. Understanding Metadata. Bethesda: NISO Press, 2004. str. 1
Dostupno na: https://www.lter.uaf.edu/metadata_files/UnderstandingMetadata.pdf (10.7.2018.)

¹⁷ Introduction to metadata management. // Open Data Support. Dostupno na:
https://www.data.gov.cy/sites/default/files/%CE%A4%CE%9C%201-4%20Introduction%20to%20metadata%20management_1.pdf (19.7.2018.)

Standardi metapodataka u arhivskoj zajednici

Kako bi metapodaci bili kvalitetni i kako bi mogli obavljati funkciju koja im je namijenjena, potrebno je točno odrediti način zapisivanja metapodataka. Sheme i standardi metapodataka su stvoreni kako bi se definiralo i osiguralo strukturno i dosljedno zapisivanje metapodataka. Osim osiguravanja mogućnosti obavljanja funkcija metapodataka, na taj se način želi omogućiti suradnja i razmjena metapodataka, tj. interoperabilnost.¹⁸

Standardi metapodataka često nastaju kao sheme koje je razvila određena korisnička zajednica u svrhu omogućavanja najboljeg načina opisivanja tipa izvora informacija koji bi odgovarao potrebama te zajednice. Sam razvoj shema kontroliran je konsenzusom korisničke zajednice zajedno s službenim procesima za predaju, odobrenje i objavljivanje novih elemenata.¹⁹

Međunarodna organizacija za standardizaciju (engl. *International Organization for Standardization*, ISO) standard definira kao dokumentirani dogovor koji sadrži tehničke specifikacije ili druge precizne kriterije koji se koriste kao pravila, smjernice ili definicije karakteristika, kako bi se osiguralo da materijali, proizvodi, procesi i usluge odgovaraju svojim namjenama.²⁰

Također, ne postoji standard ni shema metapodataka koji bi odgovarali potrebama sviju, tako da različite korisničke zajednice stvaraju i koriste standarde koje odgovaraju njihovim potrebama. Prema tome, postoje standardi koji se koriste za Web, knjižnice, arhive, muzeje, obrazovanje itd.²¹

---

¹⁸ The Importance of Standards in Metadata. // Data Management Plan Tutorial. Dostupno na: <https://www.e-education.psu.edu/dmpt/node/661> (12.7.2018.)

¹⁹ What are Metadata Standards. // Digital Curation Centre. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/resources/briefing-papers/standards-watch-papers/what-are-metadata-standards> (12.7.2018.)

²⁰ Standards. // International Organization for Standardization. Dostupno na: <https://www.iso.org/standards.html> (1.8.2018.)

²¹ What are Metadata Standards. // Digital Curation Centre. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/resources/briefing-papers/standards-watch-papers/what-are-metadata-standards> (12.7.2018.)

ISAD(G)

ISAD(G) (engl. *General International Standard Archival Description*) je opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Koristi se u upravljanju arhivskim gradivom, tj. ovom normom dane su opće smjernice za izradu arhivističkog opisa gradiva. Također, stvorena je za korištenje zajedno s nacionalnim standardima ili može poslužiti kao temelj za stvaranje i razvijanje nacionalnih normi za arhive.²² Arhivi, njihovo uređenje i opisi odražavaju nacionalne, kulturne i regionalne posebnosti i zbog toga ISAD(G) namjerno sadrži općenita pravila.²³ U Hrvatskoj, „Pravilnikom o evidencijama u arhivima (NN 90/2002) propisano je da se arhivsko gradivo i stvaratelji opisuju sukladno normama izdanim od strane Međunarodnog arhivskog vijeća – Općoj međunarodnoj normi za opis arhivskoga gradiva (ISAD/G)) te Međunarodnoj normi arhivističkoga normiranoga zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji (ISAAR(CPF)) za opis povijesti stvaratelja gradiva“.²⁴

Normu je izdalo Međunarodno arhivsko vijeće (*International Council on Archives*). Prva verzija objavljena je 1994. godine. Druga verzija, koje se koristi kao trenutni standard, objavljena je 2000. godine.²⁵

Ciljevi ove norme su: osigurati izradu dosljednih, uporabljivih i razumljivih opisa, olakšati pronalaženje i razmjenu obavijesti o arhivskome gradivu, omogućiti razmjenu normativnih podataka i omogućiti objedinjavanje opisa iz različitih arhiva u jedinstveni informacijski sustav.²⁶

Pravila za arhivistički opis sadržana u ovoj normi mogu se primijeniti bez obzira na oblik ili nosač arhivskog zapisa. No, ova pravila ne daju smjernice za opis posebnih vrsta arhivskoga

---

²² ISAD(G) : opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva, 2. izd. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2001. Str. 7. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAD_%28G%29_2_Izd_Hrv.pdf (1.8.2018.)

²³ ISAD(G): The Basics. // The Archive-Skills consultancy. Dostupno na: <http://www.archive-skills.com/infobytes/isad-g.pdf> (2.8.2018.)

²⁴ Arhivske norme i standardi. // Državni arhiv u Zagrebu. Dostupno na: <http://daz.hr/arhivske-norme-i-standardi/> (2.8.2018.)

²⁵ ISAD(G) : opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Nav. dj., str. 5.

²⁶ Isto, str. 7.

gradiva (kao što su npr. kartografsko gradivo, pečati, zvučni zapisi). Pravila za opis takvih vrsta gradiva sadržana su u posebnim priručnicima. Za opis posebnih vrsta arhivskoga gradiva treba se koristiti ISAD(G) zajedno s navedenim priručnicima.²⁷

Opis arhivskoga gradiva

Sređivanje i opisivanje arhivskoga gradiva dvije su ključne dužnosti arhivista. Nakon što je arhivsko gradivo sređeno, tj. nakon što je uspostavljen fizički poredak zapisa prema određenom klasifikacijskom planu, stvara se arhivistički opis gradiva. Sami proces sređivanja slijedi hijerarhijske razine jedinica arhivskoga gradiva, a to su: fond, podfond, serija, podserija, predmet i pojedinačni komad. U arhivističkom opisu odražavaju se hijerarhijske razine jedinica arhivskoga gradiva.²⁸

Arhivistički opis je postupak kojim se uspostavlja intelektualni nadzor nad gradivom izradom obavijesnih pomagala. Također, to je proces koji obuhvaća prikupljanje, analizu, organizaciju i zapis informacije. Njegova svrha je nadzor nad gradivom, ali i identifikacija, upravljanje, lociranje i objašnjenje arhivskih fondova, konteksta i sustava koji su stvorili zapise. Prilikom procesa opisivanja arhivskoga gradiva koristi se tehnika opisa koja se naziva višerazinski opis. Naime, fond je najviša razina opisa, a on se može opisati kao cjelina ili u dijelovima koji odgovaraju hijerarhijski nižim razinama. U slučaju da se fond opisuje kao cjelina, prikazuje ga se u jedinstvenom opisu pritom koristeći definirane elemente. Ako se opisuju dijelovi fonda, oni opisuju odvojeno koristeći definirane elemente. Tako je moguće imati opis fonda, ali i opise na razini podfonda, serije, podserije, predmeta i pojedinačnog komada. Ti svi opisi su hijerarhijski povezani, jer se svaka jedinica opisa povezuje s nadređenom jedinicom.²⁹

Postoje četiri pravila za višerazinski opis i svako ima svoju svrhu. Prvo pravila je stvaranje opisa od općega prema posebnom. To uključuje da se na razini fonda daju obavijesti o fondu u

---

²⁷ Isto.

²⁸ Isto, str. 12.

²⁹ Isto.

cjelini, a na svakoj se sljedećoj podređenoj razini daju obavijesti za dijelove koji se opisuju. Dobivene opise potrebno je prikazati u hijerarhijskom odnosu i to od općeg (što označava fond) prema posebnom, tj. prema sljedećoj podređenoj razini. Na taj način se prikazuju kontekst i hijerarhijski ustroj fonda i njegovih dijelova. Prema sljedećem pravilu obavijesti trebaju biti prilagođene razini opisa. Potrebno je navesti obavijesti koje su prilagođene razini koja se opisuje. Na primjer: ako je jedinica opisa fond, ne navode se detaljne obavijesti o sadržaju predmeta. Svrha ovog pravila je točan prikaz konteksta te sadržaja jedinice opisa. Treće pravilo navodi da se svaki opis, ako je moguće, treba povezati sa sljedećom višom jedinicom te treba utvrditi razinu opisa. Time se jasno određuje mjesto jedinice opisa u hijerarhiji. Posljednje pravilo naglašava neponavljanje obavijesti, što znači da se na najvišoj razini navode one obavijesti koje su zajedničke za sve sastavne dijelove, a na nižim razinama opisa nije potrebno ponavljati obavijesti koje su već navedene na višoj razini.³⁰

Elementi

U normi je definirano 26 elemenata za opis koji su potrebni za omogućavanje stvaranja odgovarajućeg konteksta te opisa arhivističkog gradiva, tj. ispunjavanja cilja norme.

Ti elementi nalaze se u 7 područja opisa:

1. Područje identifikacije koje sadrži informacije bitne za identifikaciju jedinice opisa (identifikacijska oznaka(e)/signatura(e), naslov, vrijeme nastanka gradiva, razina opisa, količina i nosač jedinice opisa (količina, opseg, veličina)
2. Područje konteksta koje sadrži informacije o podrijetlu i sačuvanosti jedinice opisa (naziv stvaratelja, upravna povijest / biografski podaci, povijest arhivskog fonda, način preuzimanja ili predaje)
3. Područje sadržaja i ustroja koje sadrži informacije o predmetu i sređenosti jedinice opisa (sadržaj, odabiranje, izlučivanje i rokovi čuvanja, dopune, plan sređivanja)
4. Područje uvjeta dostupnosti i korištenja koje sadrži informacije o dostupnosti jedinice opisa (uvjeti dostupnosti, uvjeti objavljivanja ili umnožavanja, jezik / pismo u gradivu, tvarne značajke i tehnički uvjeti, obavijesna pomagala)

---

³⁰ Isto.

5. Područje dopunskih izvora koje sadrži informacije o gradivu koje je u važnom odnosu s jedinicom opisa (postojanje i mjesto čuvanja izvornika, postojanje i mjesto čuvanja preslika, dopunski izvori, bibliografija)
6. Područje napomena koje sadrži informacije koje se ne mogu svrstati u bilo koje drugo područje (napomena)
7. Područje kontrole opisa koje sadrži informacije kako i kada je arhivistički opis izrađen te tko ga je izradio (napomena arhivista, pravila ili propisi, nadnevak izrade opisa).³¹

U opisu arhivskog gradiva može se koristiti svih 26 elemenata koji su obuhvaćeni ovim općim pravilima, ali nisu svi nužni. Za svaki opis samo nekoliko elemenata smatraju se nužnima za međunarodnu razmjenu obavijesti o opisu:

1. identifikacijska oznaka(e)/signatura(e)
2. naslov
3. stvaratelj
4. vrijeme nastanka gradiva
5. količina jedinice opisa
6. razina opisa.³²

---

³¹ Isto, str. 8.

³² Isto.

ISAAR(CPF)

ISAAR(CPF) (engl. *International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families*) je međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji. Ova norma daje smjernice za izradu arhivističkih normiranih zapisa za pravne osobe, fizičke osobe i obitelji povezane sa stvaranjem i upravljanjem arhivskim gradivom.³³ Povezana je s Općom međunarodnom normom za opis arhivskoga gradiva, tj. ISAD(G) i predviđeno je da se te dvije norme koriste zajedno.³⁴ Uz to, predviđeno je da se ova norma koristi usporedno s postojećim nacionalnim normama arhivističkog opisa ili kao temelj za izradu nacionalnih normi.³⁵

Osnovni cilj ove norme je odrediti opća pravila za normizaciju arhivističkog opisa stvaratelja i konteksta nastanka zapisa. Time se omogućava pristup arhivskom gradivu na temelju opisa konteksta nastanka gradiva, korisnicima se olakšava razumijevanje konteksta nastanka i korištenja arhivskog gradiva (u svrhu boljeg razumijevanja njegovog značenja i konteksta), omogućava se identifikacija stvaratelja arhivskog gradiva, kao i opisa veza između različitih stvaratelja; omogućava se razmjena opisa između različitih ustanova, sustava i mreža.³⁶

Za opis stvaratelja bitno je cjelovito dokumentiranje i stalno održavanje konteksta u kojem su spisi nastali i u kojem su se koristili, pri čemu se ističu podaci o provenijenciji gradiva. Opis stvaratelja arhivskog gradiva i konteksta je razdvojen od opisa arhivskog gradiva. Stvaranje zasebnog opisa stvaratelja omogućuje povezivanje obavijesti o arhivskom gradivu istog stvaratelja koje se čuva u više arhiva ili drugih ustanova (kao što su knjižnice ili muzeji). U slučaju da više ustanova čuva arhivsko gradivo istog stvaratelja, povezivanje i dijeljenje obavijesti o tom gradivu je olakšano ako su opisi stvoreni prema normiranom obliku. Važnost

---

³³ ISAAR (CPF) : Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji. 2. izd. Zagreb, 2006., str. 9. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAAR%28CPF%29_2_Izd_Hrv_1.pdf (2.8.2018.)

³⁴ Isto, str. 14.

³⁵ Isto, str. 9.

³⁶ Isto.

ovakve normizacije opisa ističe se u mogućnosti povezivanja i dijeljenja obavijesti o gradivu na međunarodnoj razini.³⁷

Elementi

Elementi opisa za arhivistički normirani zapis organizirani su u četiri područja obavijesti:

1. Područje identifikacije - dana je obavijest koja jednoznačno identificira stvaratelja koji se opisuje i definira normirane pristupnice za zapis
2. Područje opisa - daju se relevantne obavijesti o prirodi, kontekstu i djelovanju entiteta koji se opisuje
3. Područje veza – opisane su veze s drugim pravnim i fizičkim osobama i/ili obiteljima
4. Područje kontrole - normirani je zapis identificiran na jedinstven način i gdje je zabilježena obavijest o tome kako, kada i koja je ustanova stvorila i čuvala zapis.³⁸

Svi navedeni elementi u ovim pravilima mogu se koristiti, ali bitna su samo sljedeća četiri elementa:

1. Vrsta entiteta
2. Normirani oblik ili oblici naziva
3. Vrijeme djelovanja
4. Oznaka normiranog zapisa.³⁹

---

³⁷ Isto.

³⁸ Isto, str. 13.

³⁹ Isto.

EAD

EAD (engl. *Encoded Archival Description*) je shema za kodiranje arhivskih obavijesnih pomagala u umreženom okruženju. Ovu shemu održavaju Centar za bibliotekarske i informacijske mrežne norme pri Kongresnoj knjižnici i Društvo američkih arhivista.⁴⁰ Temelji se na ISAD(G) standardu za opis arhivskog gradiva. Baziran je na sintaksi SGML-a, tj. XML-a.⁴¹

Godine 1993. na sveučilištu Berkeley počeo je projekt Berkeley Finding Aid Project čiji je cilj bio istražiti mogućnost razvijanja ne vlasničkog arhivističkog standarda za kodiranje koji bi se koristio za strojno čitljiva obavijesna pomagala. Kao rezultat projekta nastao je FINDAID DTD. Druga faza projekta počela je 1995. godine. Tada su se u razvoj projekta uključilo Društvo američkih arhivista te veći broj stručnjaka za arhivistički opis. Godine 1996. objavljena je alfa verzija, a 1998. verzija 1.0. Godine 2002. ta je verzija EAD-a revidirana i usklađena je s normom ISAD(G).⁴²

Ova shema omogućava arhivima unos informacija o gradivu te opis gradiva na način da će biti strojno čitljivi, a samim time jednostavni za pretraživanje i razmjenu.⁴³ Nadalje, fokus ove sheme je na strukturi sadržaja arhivističkog opisa, a ne na njegovom prikazu. Bez obzira na tu činjenicu, EAD ima mehanizme koji podupiru prikaz u različitim formatima. To uključuje tradicionalne oblike obavijesnih pomagala kao što su vodiči ili inventari, ali i razni oblici web prikaza.⁴⁴

---

⁴⁰ EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/index.html> (4.8.2018.)

⁴¹ Design principles for enhancements to EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/eaddesgn.html> (4.8.2018.)

⁴² Development of the Encoded Archival Description DTD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <https://www.loc.gov/ead/eaddev.html> (4.8.2018.)

⁴³ Isto.

⁴⁴ Design principles for enhancements to EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/eaddesgn.html> (4.8.2018.)

Prilikom razvijanja EAD-a, cilj arhivske zajednice bio je: pomoći arhivistima razgraničiti kritične komponente arhivističkog opisa; prikazati sadržaj arhivističkog opisa na način kojim se štiti sadržaj i intelektualna organizacija gradiva; osigurati pristup arhivističkim opisima tako da im korisnici mogu pristupiti u bilo koje vrijeme s bilo kojeg mjesta; osigurati održivost i dugovječnost sadržanih podataka tijekom dugog vremenskog razdoblja.⁴⁵ Kako bi to bilo ostvarivo, EAD mora uskladiti razne međunarodne prakse opisivanja gradiva. Također, mora odgovarati specifičnim potrebama konteksta raznih institucija. Radi ostvarivanja uspješne međunarodne razmjene, EAD elementi i atributi trebaju biti univerzalni jezično i u upotrebi.⁴⁶

EAD uključuje informacije o arhivskom gradivu koji su javno podijeljeni. To nije sustav za upravljanje aktivnostima nad gradivom kao što su prebacivanje vlasništva, konzervacija, izložbe, upotreba, skladištenje ili tehničko procesiranje materijala.⁴⁷

Oznake (engl. *tags*)

EAD sadrži setove elemenata ili oznaka (engl. *tags*) s kojima se obavijesno pomagalo može kodirati kako bi se stvorio XML ili SGML dokument. EAD sadrži 146 oznaka ili elemenata. Svaki element ima svoj naziv, a naziv je puno ime elementa koje opisuje njegovo značenje i svrhu. Puno ime elementa je riječ ili fraza i piše se velikim početnim slovom. Osim punog imena, element određuje i ime oznake (engl. *tag name*). To je kratki, mnemonički oblik punog naziva elementa. Piše se malim slovom, unutar izlomljenih zagrada te se koriste u strojno čitljivim kodiranim dokumentima. Unutar strojno čitljivih kodiranih dokumenata koriste se početne i završne oznake. One određuju početak i kraj elementa, a između njih se unosi samo tijelo elementa. Također, elementima se mogu pridruživati i određeni atributi, i to jedan ili više njih. Elementi mogu biti prazni (sadržavaju samo atribut), mogu sadržavati tekst ili druge

---

⁴⁵ Pitti, D. Encoded Archival Description: An Introduction and Overview. // D-Lib Magazine 11, 5(1999), 61-69. Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/meet.2014.14505101043> (6.8.2018.)

⁴⁶ Design principles for enhancements to EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/eaddesgn.html> (4.8.2018.)

⁴⁷ Isto.

ugniježdene elemente, ili i tekst i druge ugniježdene elemente. Za svaki element je definirano kojimu se atributi mogu pridružiti te unutar kojih se nadređenih elemenata smije pojaviti.⁴⁸

Cijela struktura EAD-a sastoji se od dva segmenta. Prvi segment sadrži informacije o samom obavijesnom pomagalu, a drugi sadrži informacije o arhivskom gradivu koje se opisuje. Prvi segment čine dva elementa: za starije verzije - *EAD Header* i *Front Matter*; za novu verziju EAD3 - *Control*. U ta dva elementa su ugniježdene drugi, podređeni elementi. Drugi segment čini element *Archival Description* (i za starije verzije, kao i za EAD3).⁴⁹

Encoded Archival Description ili <ead> je krovni element i obuhvaća cijeli EAD dokument, tj. cijelo obavijesno pomagalo. Početna i završna oznaka ovog elementa označavaju početak i kraj čitavog obavijesnog pomagala. Uključuje tri podređena elementa: *EAD Header* ili <eadheader>, *Front Matter* ili <frontmatter> i *Archival Description* ili <archdesc>.⁵⁰

Element *EAD Header* sadrži podatke o samom obavijesnom pomagalu. Ovaj element je obavezan. Može sadržavati sljedeće podređene oznake, i to navedenim redoslijedom: *EAD Identifier* ili <eadid> sadrži signaturu obavijesnog pomagala (obavezan je); *File Description* ili <filedesc> sadrži bibliografske podatke o pomagalu (obavezan je); *Profile Description* ili <profiledesc> sadrži podatke o izradi pomagala kao što su npr. autor, datum, jezik); *Revision Description* ili <revisiondesc> sadrži podatke o reviziji obavijesnog pomagala. Navedeni redoslijed elemenata se mora poštovati kako bi se osigurala ujednačenost svih metapodataka.⁵¹

Element Front Matter ili <frontmatter> nije obavezan, a koristi se za naslovnicu obavijesnog pomagala. Redoslijed elemenata nije definiran kao što je slučaj s elementom <eadheader>, pa on ovisi o preferencijama onih koji izrađuju obavijesno pomagalo. Može sadržavati podređeni element <titlepage> koji nije obavezan. Element <titlepage> može sadržavati šesnaest elemenata. Neki od tih elemenata su: <titleproper> (koji sadrži naslov obavijesnog pomagala),

---

⁴⁸ Encoded Archival Description Tag Library, Version 2002. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/tglib/tlc.html> (7.8.2018.)

⁴⁹ EAD Tag Library Version EAD3. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/EAD3taglib/EAD3.html> (7.8.2018.)

⁵⁰ EAD Tag Library for Version 1.0. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/tglib1998/tlover.html> (7.8.2018.)

⁵¹ Isto.

<subtitle> (sadrži podnaslov), <author> (sadrži ime autora), <sponsor> (ime ustanove ili osobe koja podupire nabavu i sređivanje opisanog gradiva), <publisher> (sadrži ime izdavača obavijesnog pomagala, obično arhiv), <date> (sadrži datum izrade obavijesnog pomagala).⁵²

Archival Description ili <archdesc> sadrži arhivistički opis. Ovaj element je obavezan, a uključuje i informacije o sadržaju, kontekstu i opsegu jedinice arhivskog gradiva te druge obavijesti koje olakšavaju korištenje gradiva. Informacije sadržane u ovom elementu su hijerarhijski organizirane u podelementima te opisuju jedinicu arhivskog gradiva na višoj razini te njene komponente na nižim razinama. Zbog toga se prvo može vidjeti opis cjeline, a potom je moguć detaljniji uvid u opis komponenti jedinice na nižim razinama. Element <archdesc> može ugnijezditi element <dsc> (*Description of Subordinate Components*) koji sadrži opis na nižim razinama. Podatkovni elementi koji su dostupni na razini elementa <archdesc> ponavljaju se i na drugim, podređenim razinama unutar elementa <dsc>, a informacije se nasljeđuju s jedne hijerarhijske razine na drugu. Na taj je način višerazinski opis ostvaren u kodiranju obavijesnih pomagala. Nadalje, element <archdesc> ima obavezan atribut *level*. Taj atribut označava kojoj hijerarhijskoj razini pripada opisana jedinica arhivskog gradiva. Svojstva ovog atributa su: *class, collection, fonds, recordgrp, series, subfonds, subgrp, subseries, otherlevel*.⁵³

Kao što je već spomenuto, EAD3 (nova verzija) se malo razlikuje od starijih verzija pa tako unutar elementa <ead> sadrži element <control> (za podatke o obavijesnom pomaganju) te <archdesc>. Element <control> služi za podatke o obavijesnom pomaganju, a <archdesc> za arhivistički opis.⁵⁴

Kao i u starijim verzijama, unutar elementa <archdesc> obavezan je atribut *level*. Osim elementa <dsc>, <archdesc> može imati i druge podređene elemente. Neki od njih su: *Descriptive Identificaion* ili <did> (sadrži osnovne podatke o opisanom gradivu), *Biography or History* ili <bioghist> (sadrži informacije o stvaratelju gradiva, npr. životopis pojedinca ili administrativna

---

⁵² Isto.

⁵³ Isto.

⁵⁴ EAD Tag Library Version EAD3. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/EAD3taglib/EAD3.html> (7.8.2018.)

povijest ustanove), *Scope and Content* ili <scopecontent> (opisuje sadržaj gradiva), *Description of Subordinate Components* ili <dsc> (donosi opis jedinica niže razine).⁵⁵

Minimalni set elemenata (verzija EAD2002):⁵⁶

```
<ead>
  <eadheader>
    <eadid>[...]</eadid>
    <filedesc>
      <titlestmt>
        <titleproper>[...]</titleproper>
      </titlestmt>
    </filedesc>
  </eadheader>
  <archdesc level="fonds">
    <did>[...]</did>
    <dsc type="combined">[...]</dsc>
  </archdesc>
</ead>
```

---

⁵⁵ EAD Tag Library Version EAD3. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/EAD3taglib/EAD3.html> (7.8.2018.)

⁵⁶ Encoded Archival Description Tag Library, Version 2002. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://loc.gov/ead/tglib/elements/ead.html> (7.8.2018.)

Zaključak

Metapodaci su iznimno bitni u suvremenom svijetu, njihova primjena je veoma široka i obavljaju različite funkcije. Zbog toga, svaka grupa stručnjaka i istraživača ima svoju definiciju metapodataka. Njihove osnovne funkcije su pretraživanje, identifikacija i istraživanje izvora, pomažu u organiziranju izvora, olakšavaju interoperabilnost te podupiru zaštitu i očuvanje podataka.

U kontekstu arhiva, metapodaci također imaju bitnu ulogu. Arhivisti izrađuju opise arhivskoga gradiva te obavijesna pomagala, a oni sadrže informacije o sadržaju, kontekstu te formi gradiva, tj. sadrže metapodatke. Prema tome, glavne funkcije metapodataka u arhivima su lociranje i identificiranje gradiva, razumijevanje konteksta i sadržaja gradiva.

Kako bi se osiguralo dosljedno oblikovanje, ispunjavanje njihovih funkcija te korištenje, postoje određeni standardi za kreiranje metapodataka. Ne postoji standard koji odgovara svima, pa je zato bitno odabrati onaj koji najviše odgovara potrebama korisničke zajednice. Za arhiviste bitna je opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva ili ISAD(G) te međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ili ISAAR(CPF). Za kodiranje obavijesnih pomagala koristi se EAD shema čime se olakšava pretraživanje arhivskoga gradiva te pristup i interoperabilnost.

Literatura

1. Arhivske norme i standardi. // Državni arhiv u Zagrebu. Dostupno na: <http://daz.hr/arhivske-norme-i-standardi/> (2.8.2018.)
2. Day, M., DCC Digital Curation Manual Instalment on Metadata. HATII, University of Glasgow; University of Edinburgh; UKOLN, University of Bath; Council for the Central Laboratory of the Research Council, 2005. str.10. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/sites/default/files/documents/resource/curation-manual/chapters/metadata/metadata.pdf> (10.8.2018.)
3. Design principles for enhancements to EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/eaddesgn.html> (4.8.2018.)
4. Development of the Encoded Archival Description DTD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <https://www.loc.gov/ead/eaddev.html> (4.8.2018.) Pitti, D. Encoded Archival Description: An Introduction and Overview. // D-Lib Magazine 11, 5(1999), 61-69. Dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/meet.2014.14505101043> (6.8.2018.)
5. EAD. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description : version 2002 official site. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/index.html> (4.8.2018.)
6. EAD Tag Library for Version 1.0. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/tglib1998/tlover.html> (7.8.2018.)
7. EAD Tag Library Version EAD3. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/EAD3taglib/EAD3.html> (7.8.2018.)
8. Encoded Archival Description Tag Library, Version 2002. // The Library of Congress : EAD : Encoded Archival Description. Dostupno na: <http://www.loc.gov/ead/tglib/tlc.html> (7.8.2018.)
9. Haynes, D. Metadata for Information Management and Retrieval. London: Facet Publishing, 2004.
10. Introduction to metadata management. // Open Data Support. Dostupno na: https://www.data.gov.cy/sites/default/files/%CE%A4%CE%9C%201-4%20Introduction%20to%20metadata%20management_1.pdf (19.7.2018.)

11. ISAAR (CPF) : Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji. 2. izd. Zagreb, 2006., str. 9. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAAR%28CPF%29_2_Izd_Hrv_1.pdf (2.8.2018.)
12. ISAD(G) : opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva, 2. izd. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2001. Str. 7. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/Portals/0/ISAD_%28G%29_2_Izd_Hrv.pdf (1.8.2018.)
13. ISAD(G): The Basics. // The Archive-Skills consultancy. Dostupno na: <http://www.archive-skills.com/infobytes/isad-g.pdf> (2.8.2018.)
14. Jenn Riley. Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?. Baltimore: National Information Standards Organization (NISO), 2017. str. 5. Dostupno na: https://groups.niso.org/apps/group_public/download.php/17446/Understanding%20Metadata.pdf (10.7.2018.)
15. Metadata. // Society of American Archivists. Dostupno na: <https://www2.archivists.org/glossary/terms/m/metadata> (24.8.2018.)
16. National Information Standards Organization. Understanding Metadata. Bethesda: NISO Press. (2004.) str. 1-2. Dostupno na: https://www.lter.uaf.edu/metadata_files/UnderstandingMetadata.pdf (10.7.2018.)
17. Obavijesna pomagala. // ARHiNET : arhivski informacijski sustav. Dostupno na: http://arhinet.arhiv.hr/_pages/SearchIndexPage.aspx?Id=21 (14.8.2018.)
18. Standards. // International Organization for Standardization. Dostupno na: <https://www.iso.org/standards.html> (1.8.2018.)
19. The Importance of Standards in Metadata. // Data Management Plan Tutorial. Dostupno na: <https://www.e-education.psu.edu/dmpt/node/661> (12.7.2018.)
20. van Ballegoie, M.; Duff, W. Archival Metadata. // DCC Digital Curation Manual, HATII, University of Glasgow; University of Edinburgh; UKOLN, University of Bath; Council for the Central Laboratory of the Research Councils., 2006., Str. 8. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/sites/default/files/documents/resource/curation-manual/chapters/archival-metadata/archival-metadata.pdf> (20.8.2018.)
21. What are Metadata Standards. // Digital Curation Centre. Dostupno na: <http://www.dcc.ac.uk/resources/briefing-papers/standards-watch-papers/what-are-metadata-standards> (12.7.2018.)

Sažetak

Metapodaci u arhivima: nastajanje, funkcija i korištenje

Rad predstavlja koncept metapodatka. Navodi tri tipa metapodataka i opisuje njihove karakteristike. Također, prikazuje funkcije koje mogu obavljati te njihovu ulogu u arhivima.

Kada je riječ o oblikovanju metapodataka, standardi i sheme su veoma bitni. Rad prikazuje dva standarda koja su bitna za metapodatke i arhivsko gradivo, tj. opis arhivskoga gradiva. Prvo prikazuje ISAD(G) ili opću međunarodnu normu za opis arhivskog gradiva, a potom ISAAR(CPF) ili međunarodnu normu arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji. Opisuje njihove ciljeve i navodi elemente za opis koji su definirani u standardima. Nadalje, rad predstavlja shemu EAD koja se koristi za kodiranje arhivskih obavijesnih pomagala. Opisuje razvoj kao i glavne ciljeve sheme.

Ključne riječi: metapodaci, ISAD(G), ISAAR(CPF), EAD, arhivistički opis, standardi metapodataka, funkcije metapodataka

Summary

Archival metadata: creation, function and use

This paper introduces the concept of metadata. It states three types of metadata and describes their characteristics. The paper explains metadata functions and their role in archives.

Standards and schemes are crucial for controlled creation of metadata. This paper presents two metadata standards which are important for archival description. It presents ISAD(G) or *General International Standard for Archival Description* and ISAAR(CPF) or *International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies Persons and Families*), describes their purpose and states elements for archival description defined in these two standards. Also, it presents EAD, a standard used to encode finding aids, describes development and purpose of the standard.

Key words: metadata, ISAD(G), ISAAR(CPF), EAD, archival description, metadata standards, metadata functions